

АЛЪН НЕЛСЪН САПУНЕНА ИСТОРИЯ

Превод от английски: Светослав Колев, 1968

chitanka.info

Картината на бурните седемдесет години от нашия век не би била пълна, ако не се спомене и историята с „людия рекламописец“, която в течение на три безумни дни през септември 1973 година хвърли Сан Франциско в небивал хаос и даде повод за повече смут и противоречиви слухове от което и да е друго събитие през същата епоха. Предадени накратко, фактите са следните:

На 27 август 1973 година разгневен дребен мъж с бели рошави коси и светлокафяви обуца профуча по дълъг коридор, блъсна една врата с надпис „Рекламен отдел“ и бръмчейки като разярена оса се запъти към прозореца, отвори го с трясък, подаде навън глава, втренчи се намръщено в небето.

Това беше Х. Дж. Спъргъл, собственикът-основател на сапунената фабрика „Х. Дж. Спъргъл“, която произвеждаше универсалния домакински препарат САМОПЕР. Сърдитият старик устреми поглед към току-що изписаните във въздуха три рекламни димни лозунга, които се полюляваха на небосклона над Сан Франциско:

НЕРВИТЕ СА ПАРИ. СЪС САМОПЕР ПЕРИ. САМ ПЕРЕ САМОПЕР!

Зад шефа застана частната му секретарка Нита Крибърт, съблазнителна брюнетка с изящна прическа и взе да го успокоява.

— Кой написа тая реклама? — кресна Спъргъл, като отдръпна главата си от прозореца и посочи с кривия си пръст към небето. Лицето му беше неестествено зачервено.

Единадесетте служители в рекламния отдел запримигаха тревожно и се спогледаха.

— Аз.

Спъргъл се обърна рязко и се взря сърдито в слабия смутен момък с кожено яке, който точно в този миг влизаше в стаята.

— Хм, това е най-невъзможната въздушна реклама, която изобщо съм виждал! — изръмжа той и се насочи с часовник в ръка към младежа. — Буквите се размазаха за по-малко от 30 секунди.

— Вятър има... — заоправдава се Еверит Мордикейай, поглеждайки гузно към Нита.

— Вятър, не вятър — наежи се шефът, — не ме интересува! Не ви плащам, за да влачите по небето опашка от пушек, която никои не може да разчете. Такава бих направил по-добре с пура за трийсет

цента. Усъвършенствувайте димната смес, чувате ли! Искам трайност на буквите! Разбрахте ли? Трайност!

Нещастният момък стрелна с очи най-напред разфучания дребосък, после хубавицата Нита и се запита дали не бе настъпил краят на всичко. Преди пет месеца го бяха назначили в опитната химическа лаборатория. Ала нещата бяха тръгнали с главата надолу. Още първата седмица беше предизвикал взрив в една малка лаборатория, когато изпробваше без позволение нов тоалетен сапун със „светкавично действие“. Прехвърлили го бяха в счетоводството, но там пред очите на ужасения главен счетоводител бе унищожил главната книга, опитвайки химикала си за изтриване на мастило. Не беше се справил по-блестящо и в търговско-пласментния отдел.

А сега предстоеше да загуби и нищожната си службица като въздушен рекламописец. И то пред Нита. Мисълта му се струваше непоносима. От месеци, подобно на жалък роб, той се увърташе около прелестната недостъпна красавица. Тя ту склоняваше, ту отказваше да се омъжи за него.

— Не мога да понасям хора, които търпят неуспехи — беше му заявила от самото начало. — Трябва ми мъж с бъдеще.

Ала колкото по-отчаяно момъкът се напругаше да преуспее, толкова по-наопаки отиваха работите. Отслабнал беше вече десет фунта. В стомаха си усещаше как нещо клокочи като неспирно кипяща епруветка.

— Трайност! — кресна Спъргъл. — Ясно ли е?

Смазан, младежът проследи с очи разгневения дребосък, който изхвърча от помещението. Нита се позабави за миг.

— Продължавай опитите — усмихна се тя насърчително.

След като написа обичайния рекламен лозунг „САМ ПЕРЕ САМОПЕР!“ на 2000 фута височина, Мордикейай приземи вертолета, измъкна се от кабината и се запъти към Нита и мистър Спъргъл, които го очакваха край хангара.

— Еверит — провикна се Нита и забърза насреща му. — От две седмици напразно те търся. Къде за бога изчезна?

— В отпуска бях — отговори младежът дрезгаво.

Изтънял бе още повече, лицето му бе измършавяло, под очите му се очертаваха тъмни кръгове.

— Имам да ти говоря — продължи девойката.

— Предполагам, млади момко, — намеси се нетърпеливо Спъргъл, — че ще ми обясните за какво ме повикахте.

Той погледна една служебна записка, която размаха в ръката си.

— Каква спешна работа налагаше да се явим на летището точно в 11?

Мордикейай извади спортен хронометър и обърна очи към рекламата, която току-що бе написал на небето.

— Надявам се, че ще харесате тези букви...

Спъргъл погледна машинално нагоре. Буквите стояха все още цели, все още неразмазани, все още стройни и се спускаха към земята, неуязвими за свежия вятър, който духаше на летището.

— Те слизат! — възкликна задъхано Нита.

Спъргъл се намуси и зяпна, очаквайки буквите да се стопят и да изчезнат.

Но те нито се стопиха, нито изчезнаха.

Подобно на огромни, тежки балони буквите постепенно се смъкваха, като ставаха толкова по-едри и по-ясни, колкото по-ниско слизаха. Накрая кацнаха на летището, подскочиха плавно няколко пъти и се търкулнаха спокойно на земята.

Безмълвно тримата се запътиха към тях. Спъргъл погледна буквата С от САМОПЕР! Тя представляваше чудовищна бяла грамада, дебела десет фута, висока колкото многоетажна сграда. Състоеше се от гъвкаво еластично вещество, напомнящо нещо средно между желирана пластмаса и пенокаучук, непрозрачно и толкова леко, че въпреки размерите на буквата Мордикейай я повдигна с една ръка и за миг я залюля на дланта си.

— Искahте трайност...

Той наклони ръката си, исполинската буква се плъзна, тупна капризно на земята, сгърчи се като великанска свита змия и, потръпвайки, се просна на тревата. Нита намери една точка — грамадно кълбо, голямо колкото два автомобилни гаража, и го подхвърли край хангара.

Спъргъл свъси вежди и се почеса по бузата.

— От какво е направено това чудо? — запита той най-последно, хващайки единия край на буквата С и стискайки опашката ѝ в ръцете си. Щом я отпусна, тя мигновено възвърна предишната си форма.

— Дреболии! Малко синтетичен каучук, малко неопрен, малко шарилка.

— Невъзможно — изсумтя дребосъкът раздражено.

Той извади ножчето си, отвори го и се опита да отреже единия край на буквата Е.

— Ще го пратя за анализ в лабораторията.

Но се оказа невъзможно да го отреже. Два пъти Спъргъл забива ножчето в каучуковата материя до дръжката. Все едно да режеш сюнгер с ножче за белене на картофи.

— Няма що. Признавам, че майсторски сте го измислили — смънка той неуверено. — За съжаление още миналата седмица реших да спра въздушната реклама. В края на краищата сега сме 1973 година; въздушната реклама е по-скоро преживелица от миналото. Хитро скроено, съгласен съм. Но се страхувам, че идва много късно. Никой вече не пише реклами във въздуха.

Той погледна часовника и се обърна към Нита.

— За бога, Нита. Я по-добре избързайте за билетите. Остават точно 25 минути.

Нита се позабави колкото да докосне нежно момъка по ръкава.

— Продължавай опитите — прошепна тя, като се усмихна.

— Както казах, Мордикейай — добави Спъргъл, — експериментът ви е интересен, но се страхувам, че пак сте ударили о камък. Щом се прибера от медения си месец, ще се опитам да ви намеря друга служба. Може би в експедицията...

— Медения ви месец ли? — пригласи младежът, предусещайки беда.

— Да — натърти Спъргъл и за миг, докато наблюдаваше как секретарката се изгуби в далечината, лицето му се разнежи. — Нита и аз тъкмо се каним да заминем за Пам Спрингс. Но стига ви толкова. Другото е тайна...

Втрещен, Мордикейай проследи как дребосъкът се насочи към административната сграда. Със сподавен вик, който разтърси цялото му тяло, той ритна удивителната и тя отхвъркна отвъд приземителната площадка.

Тези са събитията, които доведоха до трите най-диви и чудновати дни в историята на Сан Франциско. Дали по-нататъшните действия на Мордикейай са плод на любовна мъка у един младеж, изпаднал в умопомрачение, или представляват последно отчаяно усилие да се „продължат опитите“ е въпрос, върху който се спори от близо двайсет години. Излизащият в Сан Франциско вестник Кроникъл от 14 септември 1973 година е поместил на първата си страница следната дописка:

„Жителите на рядко населените квартали бяха изненадани рано тази сутрин от появата на грамадни гумени букви, които се бяха закачили за улуците на покривите, струпали в дворовете и разпилели по уличното платно. В долната част на града огромно еластично О се беше надянало на един прът на шестнадесетия етаж. От леярните заводи «Атлас» съобщават, че един от комините бил запушен от голямо бяло кълбо.

Метеорологът Фред Балард не можа веднага да определи произхода на явлението, но предполага, че това са отпадъчни продукти от новата развойна атомна база край града.

С напредването на деня дъждът от неизвестните гумени тела, изглежда, се увеличи и създаде редица усложнения в много квартали поради трудността да се отстранят, невъзможно е те да се срежат, изгорят или пукнат. Могат само да се пренасят. Големият въпрос обаче е: КЪДЕ? Използувани бяха празните места в някои райони. Полицията съобщава, че са изникнали междусъседски свади, защото някои подхвърлят буквите в задните дворове на съседите си“.

Едва на следващото утро жителите на Сан Франциско откриха с ярост, че явлението, което не беше спряло за миг, не представлява

атомни отпадъчни продукти, а стара рекламна безвкусица по нова рецепта.

Досега Мордикейай беше спускал само отделни букви, но тази заран почна да ги свързва в надуты рекламны лозунгы. Те падаха цели и всеки можеше да прочете съвсем ясно „САМ ПЕРЕ САМОПЕР“, когато приближаваха града, за да го покрят като със снежна пелена.

Нещо повече. Размерите на буквите взеха да се увеличават. Само надписът САМ ПЕРЕ САМОПЕР например покри цялото Вас Нес Авеню от Голдън Гейт до Пост Стрийт, а лозунгът СЪС САМОПЕР ПЕРИ кацна в стадион „Казар“ и остана да стърчи като лъжица в супник.

Гневът, яростният вой, които бликнаха тази втора сутрин — сутринта на „бесния петък“, — никога няма да бъде достигнат повторно. И прицел на изстъпленията беше, естествено, сапунената фабрика „Спъргъл“.

Четиридесет хиляди побеснели домакини занабиха кажи-речи едновременно телефонните номера на компанията. Четиримата дежурни телефонисти на фабриката, зашеметени от лавината, направо смъкнаха слушалките от главите си, наблюдаваха с ужас как святкат сигналните лампи на номератора и се измъкнаха от телефонната централа.

Навън застрашително гъмжило от десет-двайсет хиляди души се беше струпало край телената ограда на фабриката, ревеше и от време на време хвърляше тухли в двора.

Чак в 11 часа седемчленният комитет на градските управници, воден от кмета Рандолф Рокуел, шишкав мъж с набраздено от отвесни бръчки лице, си проби път през тълпата и влезе в облицования с ламперии кабинет на Х. Дж. Спъргъл. Управниците завариха фабриканта обзет от глух гняв. Той се клатушкаше на въртящия си стол, лицето му пламтеше, тялото му се разтърсваше от пристъпите на треска, която той напразно се мъчеше да потисне.

— Кой носи отговорност за това? — прогърмя Рокуел, доближавайки се веднага до прозореца и сочейки с показалец към небето. — Каня ви незабавно да спрете тази безсрамна нелепост.

Мина известно време, докато Спъргъл дойде на себе си.

— Да я спра ли! — викна той. — Мислите ли, че не искам да я спра? Най-напред тя съсипа сватбата ми, а сега съсипва предприятието

ми. Да я спра! Как?

— Заповядайте на рекламния си служащ да слезе! Ето как!

Фабрикантът изквича жаловито:

— Заповядайте му вие. Излиза ли се с луд човек на глава. Има само един способ: да се свали принудително.

Напред излезе мъж с адвокатска чанта.

— Спъргъл — започна той с важен съдийски глас, — дължен съм в качеството ми на градски прокурор да ви предупредя, че все пак този човек е ваш служител и затова носите законна отговорност за деянията му.

— Законна отговорност ли? — ревна фабрикантът. — Компанията Спъргъл има разрешение за въздушна реклама през 1973 година. Цент не давам за законната отговорност. В това отношение всичко е наред.

Той се поразрови из писалищната маса, извади някакъв документ и го пхна под носа на градския прокурор, който го заразглежда внимателно. Сега дойде ред на прокурора да заклати глава и да се намръщи.

— Документът изглежда напълно редовен. Да ви призна искрено, джентълмени, просто не съм в състояние да посоча кой закон е нарушен, ако не се смята правилникът против задимяването на града. За съжаление рекламната кампания е свършено законна.

Настъпи мъчително мълчание.

— Колко време ще може да издържи във въздуха? — попита някой.

— С месеци — поясни Спъргъл ядосано. — И двата ни вертолета са с атомни двигатели.

— А запасът от... каучук или онова, което използват? — изскимтя унило кметът Рокуел. — Той поне не е неизчерпаем. Какво мислите по тоя въпрос, Клиф? Нали сте градски инженер!

— Още не съм успял да анализирам буквите — обади се флегматичен мъж в син габардинов костюм. — Мога да ви кажа обаче, че една топка за голф съдържа много повече каучук от цял рекламен лозунг. Той прилича на захарния памук, който се продава на плажа. От една бучка захар се получава цяла къделя. Достатъчно е тоя господин да е взел със себе си, да речем, триста-четиристотин фунта стари

автомобилни гуми, за да не може никой да предвиди колко време ще надува балоните си.

— Тогава може би ще бъде по-добре да го свалим принудително — намеси се началникът на полицията.

— Не, не! — противопостави се градският прокурор. — Не чухте ли какво обясних преди малко? Този човек не върши никакво престъпление. Друго би било, ако пишеше нецензурни думи на публични места. Но да го свалим принудително само загдето пише рекламни лозунги, това означава да му дадем възможност да заведе срещу общината иск за половин милион долара.

Кметът Рокуел, който се пулеше съкрушено, престана да дъвче дръжките на очилата си, преглътна слюнката си и се обърна към един слаб, начумерен мъж.

— Е, Ед, май това е работа за вас?

— Изключено. Това не е работа на гражданската отбрана — възрази заговореният раздразнено. — Никой не ни е нападнал. Според мене това е задължение на комисията за гражданско въздухоплаване.

— Откъде-накъде — опъна се нисък мъж от дъното на стаята. — Това е чисто местен въпрос. Може би отговорникът на отдел „чистота“ ще направи някакво внушение.

— Свалете тоя луд със стрелба! — изрева Спъргъл.

През това време пороят от рекламните лозунги заливаше все повече и повече града.

След обяд Мордикейай, очевидно уморен от шаблонните лозунги, почна да съчинява нови фрази. Така изречението:

САМОПЕР СЪДЪРЖА ТРИНАТРИЙ-ФЕНОБАРБИТО-ХИПЕРХЛОРОЗОЛ И СЕ ПРОИЗВЕЖДА ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО НА МНОГОАТОМНИ АЛКОХОЛИ С МНОГООСНОВНИ КИСЕЛИНИ

се проточи от източния склон на възвишенията Туин Пикс по Маркет Стрийт чак до пристанището Ембаркадеро.

За кратко време, навярно под действието на алкохолните пари, той написа и редица странно осакатени послания, като:

НИТА КРИБЪРТ ДЕЙСТВУВА БЪРЗО, ЛЕКО, СИГУРНО И НЕ ЗАЧЕРВЯВА РЪЦЕТЕ. Х. ДЖ. СПЪРГЪЛ НЕ СЕ НУЖДАЕ ОТ

АБСОЛЮТНО НИКАКВО ПОЧИСТВАНЕ. ЧЕСТИТА СВАТБА НА САМОПЕР!

Привечер на втория ден ниската част на града беше изцяло парализирана. Спряно бе всякакво движение. Гумените букви задръстваха улиците, лежаха чудновато закачени за покривите, трупаха се една над друга подобно на великански хаотични камари трупи. Следните показания на един очевидец, Едгар Фоугълман, служител в банката „Уелз Фаргоу“, са заети от ноемврийската книжка на списание Глимпс:

„... Не знаех дали банката ще бъде отворена или затворена, но за всеки случай тръгнах на работа. Колкото повече наближавах обаче финансовия квартал, толкова положението се влошаваше.

Не зная как да опиша всичко. На човек му се струваше, че се движи във воден басейн, където постоянно се надигат газови мехури. Под буквите имаше достатъчно светлина и въздух, но човек можеше много лесно да се заблуди, защото смяташе, че завива зад даден ъгъл, а се оказваше, че това е само края на някоя буква.

Никой не беше изплашен, нито обзет от паника, понеже буквите можеха да се отместват лесно, щом се изпречеха по пътя, но всички се бяха объркали и замаяли.

Когато стигнах на пресечката Мънтгамери и Калифорния, един човек с лента на ръката ми каза, че всички работоспособни мъже от квартала са мобилизирани да пренасят буквите. Прати ме при трима други и помъкнахме един от грамадните балони към морето. Те не тежаха, но беше много трудно да се хванат и да се държат.

След около четири часа пристанището Ембаркадеро се задръсти толкова, че стана невъзможно да се приближим до залива. Повъртяхме се още известно време, сетне човекът с лентата ни каза да се прибираме, защото буквите щели да бъдат извлечени с автомобилен керван през полуострова...”

Естествено, градската полиция отдавна беше издала заповед „да се издири и свали принудително лудият“.

Не беше трудно да се издири. След по-малко от час сержант Малруни докладва, че Мордикейай се върти на височина около 5000 фута, влачейки подире си чудновата опашка от течен каучук, който почти мигновено се втвърдява.

— Как обаче ще го свалим, като не можем да стреляме по него? — запита той. — Невъзможно е да го доближим достатъчно, за да го заставим да се приземи. Веднага ще се скрие зад някое от изреченията си и ще се изплъзне.

Когато се спусна нощта, Мордикейай не само продължаваше да шари из небето, но прибави и нова изненада — флуоресцентността.

ЛЪСНЕТЕ МИВКИТЕ, ИЗМИЙТЕ ВАНИТЕ СИ С Х. ДЖ. СПЪРГЪЛ.

Изречението блестеше яркочервено и нахално кацна пред Музея за модерно изкуство. От този миг нататък нощното небе се озари от огромни светещи тела, зелени, оранжеви, алени, които се спускаха на земята и заливаха всичко с тайнствено ослепителна фосфоресценция.

А в 5,17 призори, когато целият Сан Франциско лежеше под неспокойната пъстроцветна завивка, рекламните лозунги внезапно секнаха. Изминаха пълни пет минути в смазваща тишина. Изведнъж небето бе прерязано от ново послание:

СЛЕДВА ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ.

Няколкостотин хиляди тревожни погледи обнадеждено се впериха в небето, изчаквайки съобщението. Най-после и то се появи.

ТЪРСЕТЕ БЪРЗОЧИСТ — НОВИЯТ САПУН НА ПРАХ.

Не след дълго дойде и втори лозунг: **БЪРЗОЧИСТ БЪРЗОЧИСТИ САМОПЕР!**

Няколкостотин хиляди наблюдатели, недоумявайки, не искайки нищо повече да знаят, отвърнаха уморените си кръвясали очи с погнуса и отново се запретнаха да изнасят буквите.

Това беше последното съобщение, което бе написано на небосклона над Сан Франциско.

Вероятно развързката ще бъде по-добре описана, ако поместим извадка от едно интервю с Мили Спейчър, домакиня, живееща на Ушингтън Стрийт № 2390, както то е публикувано в излизацията в Сан Франциско вестник Нюз от 23 септември 1973 г.

„... В събота около 9 часа преди обед бях на пресечката на 14-ти улица и Маркет Стрийт и забелязах ненадейно един празен склад с голям надпис:

«ТУК СЕ ПРОДАВА БЪРЗОЧИСТ.»

Спомних си рекламата от призори, която препоръчваше препаратата БЪРЗОЧИСТ, и влязох. В склада имаше грамади с пакети от по пет фунта в обикновени книжни кесии. Продавачът ме посъветва да си купя един пакет и да опитам съдържанието му върху някой от рекламните лозунги на САМОПЕР.

Отворих пакета на улицата и поръсих с малко прах най-близкия САМОПЕР. Начаса буквите се разтвориха с леко свистене. Разказах на други хора за случилото се и за по-малко от четвърт час пред магазина се нареди опашка, която стигна чак до гарата на ферибота.

До обяд не остана ни един от лозунгите САМОПЕР. Запази се само тънък пласт пепел, който покриваше всичко, но пожарникарите я измиха с маркучите си и водата я отнесе в уличните канали.

Наистина чуден препарат...“

Така завърши историята с лудия рекламописец, един епизод, който Сан Франциско напразно се мъчи да забрави от двайсет години.

Има хора, които твърдят, че Мордикейай действително бил полудял, че постъпката му била проява на безумие, и че намерил спасение от лудостта си, когато вертолетът му се повредил и потънал някъде в Тихия океан.

Ала има и други хора, които не са чак толкова сигурни.

Те изтъкват някои твърде многозначителни факти.

Първо: че производителите на САМОПЕР били фалирали поради бойкот от страна на потребителите.

Второ: че БЪРЗОЧИСТ, който получи фантастична популярност след драматичния му двубой със САМОПЕР на третия ден, се явил точно в миг, който не може да не събуди подозрения.

Трето: че управителният съвет на новоосновената компания БЪРЗОЧИСТ години наред се състоял от подставени лица, като

истинският собственик рядко се вестявал, ако изобщо се вестявал.

Що се отнася до Нита Крибърт, следните две извадки не са безинтересни. Първата се появи в отдел „Лични“ на малките обявления от излизация в Сан Франциско вестник Игзаминър от 14 ноември 1973 година.

„Ев! Къде си? Как можа да повярваш, че ще се омъжа за Х. Дж.? Това е ужасно недоразумение. Ще ти обясня подробно. Моля обади се! Криби.“

Второто бе отпечатана в списанието „Найт Лайф“ (февруарската книжка от 1974 година).

„Да, ще се омъжа, но не мога да ти кажа къде и за кого, нито друго нещо! Това се пази в пълна тайна! Мога само да ти се похваля, че е млад, хубав и с бъдеще.“

Дали е вярно, че наистина съм се канела да се омъжвам за Х. Дж. Спъргъл? Нито за миг. Канехме се да ходим на сватба, но не на моята. Х. Дж. възнамеряваше да се ожени за една дама, с която се запознал в Аризона. Замоли ме да го придружа като негова частна секретарка и после да му стана шаферка. Но дойде бомбардировката с лозунгите на САМОПЕР и всичко се осуети. Кой е пуснал изобщо този глупав слух? Сега обаче съм рядко щастлива...“

И още една бележка под линия към цялата чудновата история. Само преди две години Бюрото за качествен контрол на стоките за широко потребление даде следното заключение върху препарата БЪРЗОЧИСТ:

„... Истерията, която предизвика сред домакините БЪРЗОЧИСТ, го превърна в един от най-популярните

сапунени препарати. Той запази тази си популярност повече от петнадесет години, независимо от това, че лабораторните ни опити са показали многократно, че БЪРЗОЧИСТ съвсем не е ефикасен при почистването на мивки, вани, емайл, порцелан, линолеум или каквото да е друго изобщо, а е пригоден само за целта, за която е бил първоначално предназначен: да разтваря лозунгите САМОПЕР“.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
8/1968 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.